

**Справа «Ахмет Садик проти Греції»
(Ahmet Sadik v. Greece 18877/91)**

У рішенні, ухваленому 15 листопада 1996 року у справі «Ахмет Садик проти Греції», Суд постановив, що:

- оскільки заявник не вичерпав усі внутрішньодержавні засоби судового захисту прав, то Суд не може розглядати конкретні обставини справи.

Обставини справи

П. Ахмет Садик, громадянин Греції мусульманського віросповідання, народився 1949 року і жив у Комотіні (Західний Трес (Thrace)). Він був лікарем, видавцем газети «Віра» і членом грецького парламенту. Загинув 24 липня 1995 року в автокатастрофі біля Комотіні.

Під час виборчої кампанії у жовтні 1989 року заявник, який був мусульманським членом парламенту і висунув свою кандидатуру на переобрання 5 листопада 1989 року, розповсюдив листівки, що містили послання до «турецької меншини» в Західному Тресі.

Заявника згодом було обвинувачено у виборчому обмані, оскільки у своїх листівках він стверджував, що кандидати основних політичних партій створили атмосферу терору й анархії серед мусульманського населення. Крім того, він був звинувачений у «порушенні громадського порядку» прямим чи непрямым підбурюванням до насильства і розколу серед населення, використовуючи іменник «турок» і прикметник «турецький» стосовно мусульман Західного Тресу.

25 січня 1990 року справу заявника розглядав кримінальний суд Родоп. 26 січня суд визнав його невинним у виборчому обмані, але винним у порушенні громадського порядку. Суд оголосив, що заявник мав намір вчинити розбрат серед населення через поширення ненависті; він мав на меті підбурити населення грецької та мусульманської громад до актів насильства й підірвати, що він і зробив, їх мирне співіснування. За вироком суду заявника засуджено до 18 місяців ув'язнення без відстрочки терміну покарання.

Його апеляція щодо вироку, подана 27 січня 1990 року, була 30 травня 1990 року відхилена апеляційним судом Патраса (Patras), який заявив, що заявник навмисне назвав грецьких мусульман Західного Тресу «турками», хоча він знав, що згідно з Лозанською угодою від 1923 року визнано лише релігійну (мусульманську), а не етнічну (турецьку) меншину.

Тим часом наприкінці січня 1990 року, у Комотіні спалахнули масові заворушення, і було завдано збитків численним крамницям. У лікарні мусульмани вбили християнина.

8 березня 1990 року, після звільнення з в'язниці, заявник був переобраний до грецького парламенту.

15 лютого 1991 року касаційний суд відхилив апеляцію заявника з питань права, вважаючи, що рішення апеляційного суду було достатньо обгрунтоване.

Зміст рішення Суду

Заявник загинув, поки його позов був на стадії досудового розгляду, але його спадкоємці виявили бажання відстоювати його заяву.

Суд визнав, що вдова і діти померлого бажають продовжити судовий розгляд замість нього. Суд вважає, що вони мають законне моральне право домагатися визнання, що обвинувальний вирок порушив право на свободу висловлювань, на яке заявник покладався згідно з інститутами Конвенції; крім того, вони мають зрозумілий грошовий інтерес за ст. 50 Конвенції.

Уряд звернувся до Суду з твердженням, що п. Ахмет Садик не вичерпав внутрішньодержавних засобів захисту прав, не порушуючи перед національними судами навіть питання про порушення ст. 10 Конвенції.

Суд наголосив, що ст. 26 Конвенції належить застосовувати з певним ступенем гнучкості і без надмірного формалізму, але не тільки вимагати, що заяви повинні подаватись до відповідних національних судів і що використовуватись повинні судові інстанції, котрі переглядають уже прийняті рішення. Звичайно вимагається, щоб скарги, які згодом будуть

подані у Страсбург, повинні бути подані до тих самих судів, хоча б по суті, і відповідно до формальних вимог і термінів, встановлених національним правом. Позаяк п. Садик не посилався на ст. 10 Конвенції чи на положення з таким самим або аналогічним змістом у національному праві під час розгляду його справи національними судами.

І в кримінальному суді Родопа, і в апеляційному суді Петрасу заявник у своїх апеляціях висував докази, що базувалися на внутрішньому праві, і не порушував питання про свободу висловлювань, а лише захищався від обвинувачення у порушенні громадського порядку згідно із ст. 192 Кримінального кодексу.

Навіть якщо грецькі суди мали можливість чи навіть були зобов'язані з власної ініціативи розглядати справу, керуючись Конвенцією, це не може звільнити заявника від посилання на Конвенцію або на положення з таким самим чи подібним змістом у цих судах, привертаючи, отже, їхню увагу до проблеми, яку він хотів подати згодом на розгляд інстанцій, що відповідають за європейський нагляд. Отже, не всі внутрішньодержавні засоби судового захисту були використані.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.